

Sygn. akt I ACa 759/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 września 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Hanna Nowicka de Poraj
Sędziowie:	SSA Barbara Górczanowska <i>SSA Jerzy Bess</i>
Protokolant:	st. prot. sądowy Katarzyna Rogowska

po rozpoznaniu w dniu 11 września 2012 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa A. J. (1)

przeciwko J. J.

o rozwód

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 30 marca 2012 r. sygn. akt XI C 2703/09

1. ***zaskarżony wyrok zmienia w punkcie II w ten sposób, że na końcu dopisuje słowa: „a ponadto ojciec J. J. będzie miał prawo do spędzenia z małoletnim synem A. J. (2) każdego pierwszego tygodnia ferii zimowych bez obecności osób trzecich;***
2. ***w pozostałej części oddala apelację;***
3. ***zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 270 zł (dwieście siedemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.***

Sygn. akt I ACa 759/12

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Krakowie zaskarżonym wyrokiem z dnia marca 2012 r. sygn. akt. XI C 2703/09:

I rozwiązał małżeństwo powódki A. J. (1) z pozwanym J. J. przez rozwód z winy pozwanego,

II wykonywanie władzy rodzicielskiej nad małoletnim dzieckiem stron powierzył powódce, a władzę rodzicielską pozwanego ograniczył do prawa współdecydowania w ważnych sprawach dziecka dotyczących wychowania, kierowania edukacją i opieką nad zdrowiem, a także ustalił, że pozwany będzie miał prawo do kontaktów z synem w każdy poniedziałek i środę od godz. 15 do 18.30, a w czasie gdy dziecko będzie uczęszczało do przedszkola spotkania będą rozpoczynać się po zakończeniu przez dziecko zajęć w przedszkolu, w każdy weekend miesiąca począwszy od soboty od godz. 9 nieprzerwanie do niedzieli do godz. 19 i w każdy drugi dzień Świąt Bożego Narodzenia i Świąt Wielkanocnych od godz. 9 do godz. 19 poza miejscem zamieszkania dziecka i bez obecności matki dziecka,

III poddał wykonywanie władzy rodzicielskiej przez strony nadzorowi kuratora

IV zobowiązał obie strony do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania małoletniego dziecka stron i zasądził od pozwanego na rzecz jego małoletniego syna alimenty w kwocie 1200 zł miesięcznie, a powódkę zobowiązano do ponoszenia pozostałych kosztów utrzymania dziecka i osobistych starań o jego wychowanie,

V nie orzekł o sposobie korzystania przez strony ze wspólnego mieszkania,

VI zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 2400 zł tytułem zwrotu kosztów procesu,

VII. zarządził ściąganie od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 1717 zł tytułem kosztów postępowanie za przeprowadzone w sprawie wywiady środowiskowe kuratora, za dwie opinie biegłych i tytułem kosztów stawiennictwa świadka,

VIII. w pozostałej części oddalił powództwo.

Niniejszy wyrok apelacją zaskarżył pozwany w części dotyczącej pkt I w zakresie orzeczenia rozvodu z wyłącznej winy pozwanego, pkt II w zakresie uregulowania władzy rodzicielskiej i kontaktów z dzieckiem, pkt IV co do alimentów oraz pkt VI i VII w zakresie kosztów postępowania.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił błędy w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, polegające na błędnym założeniu, że pozwany jest winnym rozkładu pożycia małżeńskiego. Błędy te miały istotny wpływ na wynik sprawy, bowiem przyjęcie takich ustaleń prowadziło do wydania orzeczenia niezgodnego z żądaniami pozwanego.

Zaskarżonemu wyrokowi pozwany zarzucił nadto obrazę art. 217 § 1 i § 2 k.p.c. przez pominięcie wniosków dowodowych zgłaszanych przez pozwanego w toku postępowania przed Sądem Okręgowym, a także nieprzeprowadzenie prawidłowego postępowania dowodowego, i nierozważeniu w sposób bezstronny i wszechstronny (art. 233 § 1 k.p.c.) zeznań świadków i innych dowodów, w tym zeznań stron, a także nieuwzględnienie w sprawie opinii kuratora sądowego (sygn. akt. Opmk (...))

Pozwany zarzucił wyrokowi także naruszenie przepisów prawa materialnego, m.in. przez nieuwzględnienie art. 58 § 1 k.r.o.

Na tej podstawie pozwany wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia przez Sąd I instancji, ewentualnie zmianę zaskarżonego wyrok przez:

1. rozwiązanie małżeństwa stron z wyłącznej winy powódki A. J. (1), ewentualnie z winy obu stron,
2. powierzenie wykonywania władzy rodzicielskiej nad małoletnim dzieckiem stron pozwanemu z jednoczesnym ograniczeniem władzy rodzicielskiej powódki do prawa współdecydowania w ważnych sprawach dziecka dotyczących wychowania, kierowania edukacją i opieką nad zdrowiem, ustalenie, że miejscem pobytu małoletniego będzie każdorazowo miejsce pobytu jego ojca,
3. ustalenie, że powódka będzie miała prawo do kontaktów z synem w każdy poniedziałek i środę od godz. 15 do 19.00, a w czasie gdy dziecko będzie uczęszczało do przedszkola spotkania będą rozpoczynać się po zakończeniu

przez dziecko zajęć w przedszkolu, w każdy pierwszy i trzeci weekend miesiąca począwszy od soboty od godz. 9 nieprzerwanie do niedzieli do godz. 19 i w każdy drugi dzień Świąt Bożego Narodzenia i Świąt Wielkanocnych od godz. 9 do godz. 19 poza miejscem zamieszkania dziecka i bez obecności ojca dziecka, ewentualnie (w przypadku powierzenia wykonywania władzy rodzicielskiej matce dziecka), ustalenie, że pozwany będzie miał prawo do kontaktów z synem w każdy poniedziałek i środę od godz. 15 do 19.00, a w czasie gdy dziecko będzie uczęszczało do przedszkola spotkania będą rozpoczynać się po zakończeniu przez dziecko zajęć w przedszkolu, w każdy pierwszy i trzeci weekend miesiąca począwszy od soboty od godz. 9 nieprzerwanie do niedzieli do godz. 19 i w każdy drugi dzień Świąt Bożego Narodzenia i Świąt Wielkanocnych od godz. 9 do godz. 19, w każdy pierwszy tydzień ferii zimowych, a także w każde dwa pierwsze tygodnia sierpnia, poza miejscem zamieszkania dziecka i bez obecności matki dziecka,

4. zobowiązanie obu stron do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania małoletniego dziecka stron i zasądzenie od powódki na rzecz jej małoletniego syna alimentów w kwocie 650 zł miesięcznie i zobowiązanie pozwanego do ponoszenia pozostałych kosztów utrzymania dziecka i osobistych starań o jego wychowanie, ewentualnie (w przypadku powierzenia wykonywania władzy rodzicielskiej matce dziecka) zasądzenie od J. J. na rzecz jego małoletniego syna alimenty w kwocie 650 zł miesięcznie i zobowiązanie powódki do ponoszenia pozostałych kosztów utrzymania dziecka i osobistych starań o jego wychowanie

5. zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kwoty 2400 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, ewentualnie w przypadku ustalenia, że rozwód jest orzeczony z winy obu stron, orzeczenie, że koszty procesu znoszą się wzajemnie,

6. zarządzenie ściągnięcia od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa kwoty 1717 zł tytułem kosztów postępowanie za przeprowadzone w sprawie wywiady środowiskowe kuratora, za dwie opinie biegłych i tytułem kosztów stawiennictwa świadka, ewentualnie w przypadku ustalenia, że rozwód jest orzeczony z winy obu stron, zarządzenie ściągnięcia na rzecz Skarbu Państwa kosztów postępowania po połowie.

Powódka wniosła o:

I. oddalenie apelacji pozwanego, albowiem apelacja ta jest w całości bezzasadna, a zarzuty w niej podniesione nie mogą odnieść skutku, gdyż Sąd I instancji w sposób prawidłowy poczynił wszystkie ustalenia faktyczne i w sposób nie budzący wątpliwości przeprowadził, wyczerpujące postępowanie dowodowe, a zebrany w ten sposób materiał dowodowy wystarczająco i wszechstronnie wyjaśnił wszelkie okoliczności sprawy, co skutkowało wydaniem przedmiotowego wyroku, odpowiadającego prawu,

II. zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów zastępstwa adwokackiego wg norm przepisanych w postępowaniu odwoławczym.

W toku rozprawy apelacyjnej powódka wyraziła zgodę na wakacje syna wyłącznie z pozwanym, bez uczestnictwa osób trzecich.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Na wstępie, odnosząc się do zasadniczego wniosku apelacji o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia przez Sąd I instancji należy zauważyć, że wniosek ten nie został w jakimkolwiek stopniu uzasadniony. Niezależnie od tego należy wskazać, że zgodnie z art. 386 § 2 i 4 k.p.c. wniosek taki mógłby być uwzględniony, jedynie w razie stwierdzenia nieważności postępowania sytuacji lub tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Wobec faktu, że z tych sytuacji nie zachodzi apelacja w tym zakresie jest bezzasadna.

Przechodząc do oceny zasadności wniosku ewentualnego, to jest o zmianę zaskarżonego wyroku należy uznać, że apelacja w swej zasadniczej części jest bezzasadna z przyczyn wskazanych uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. W istocie koncepcja apelacji oparta jest na kwestionowaniu ustaleń faktycznych i na tej podstawie konstruowane

są zarzuty naruszenia prawa materialnego, czy to wprost w zarzutach naruszenia prawa materialnego, czy też w uzasadnieniu zarzutów naruszenia prawa procesowego.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 233 k.p.c. należy wskazać, że zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów wyrażoną w tym przepisie sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie „wszechstronnego rozważenia zebranego materiału”, a zatem jak podkreśla się w orzecznictwie, z uwzględnieniem wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu, jak również wszelkich okoliczności towarzyszących przeprowadzaniu poszczególnych dowodów i mających znaczenie dla oceny ich mocy i wiarygodności. Jak ujmuje się w literaturze, moc dowodowa oznacza siłę przekonania uzyskaną przez sąd wskutek przeprowadzenia określonych środków dowodowych na potwierdzenie prawdziwości lub nieprawdziwości twierdzeń na temat okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Wiarygodność zaś decyduje o tym, czy określony środek dowodowy, ze względu na jego indywidualne cechy i obiektywne okoliczności, zasługuje na wiarę. Przyjmuje się, że ramy swobodnej oceny dowodów muszą być zakreślone wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego, regułami logicznego myślenia oraz pewnego poziomu świadomości prawnej, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność odnosi je do pozostałego materiału dowodowego. Poprawność rozumowania sądu powinna być możliwa do skontrolowania.

Dokonując oceny ustaleń stanu faktycznego według powyżej wskazanych kryteriów, według Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy dokonał ustaleń w granicach swobodnej, a nie dowolnej oceny i Sąd Apelacyjny ustalenia te podziela, uznając je za własne. Zatem zarówno zarzut naruszenia art. 233 k.p.c., jak i art. 217 § 1 i 2 k.p.c. okazał się bezzasadny.

W tym kontekście bezzasadne są te zarzuty naruszenia prawa materialnego, które budowane były na kwestionowaniu ustaleń faktycznych. Przede wszystkim odnosi się to do zarzutu naruszenia art. 57 k.r.o. W tej sytuacji zarzut naruszenia tego przepisu jest bezzasadny, a tym samym bezzasadny jest wniosek o zmianę zaskarżonego wyroku. W realiach takiego stanu faktycznego Sąd I instancji dokonał prawidłowej wykładni art. 57 § 1 k.r.o. i z tego powodu ewentualny zarzut naruszenia prawa materialnego, polegający na błędnej wykładni tego przepisu, też należałoby uznać za bezzasadny.

Z tego samego powodu bezzasadny okazał się zarzut naruszenia prawa materialnego przez nieuwzględnienie art. 58 § 1 k.r.o. O ile zarzut ten opierał się na wadliwych ustaleniach, to z przyczyn opisanych powyżej zarzut ten jest bezzasadny. Natomiast o ile zarzut ten dotyczy błędnej wykładni, to należy stwierdzić, że w realiach niniejszego stanu faktycznego Sąd I instancji dokonał właściwej wykładni tego przepisu. W szczególności Sąd I instancji orzekając o wykonywaniu władzy rodzicielskiej nie naruszył normy art. 58 § 1 k.r.o., zgodnie z którą o rodzeństwo powinno wychowywać się wspólnie, chyba że dobro dziecka wymaga innego rozwiązania.

Faktem jest, że co do zasady związek osobisty istniejący pomiędzy rodzeństwem stanowi więc wartość, także wychowawczą, podlegającą bardzo intensywnej ochronie. Zasada art. 58 § 1 zd. trzecie k.r.o wyrażona jest w bardzo jasny i stanowczy sposób, stanowiąc narzędzie ochrony „własnych praw dziecka” oraz ich priorytetu przed prawami rodziców. Konkurencyjnym, a odrzuconym rozwiązaniem byłaby dopuszczalność „podziału rodzeństwa”, tak aby część pozostała z matką, a część z ojcem dziecka z przyczyn leżących po stronie rodziców. Wyjątek wyrażony we wskazanym przepisie należy więc ujmować wąsko. Przesłanką zastosowania tego, rzadkiego co do istoty wyjątku, jest „bezwzględny” wymóg dobra dziecka, a zatem stan rzeczy leżący zawsze w obszarze odnoszącym się do sytuacji obojga dzieci, a nigdy tylko po stronie rodziców. Faktem jest również, że omawiany przepis traktuje co do zasady jednakowo zarówno najbliższe rodzeństwo, jak i rodzeństwo przyrodnie i nie ma podstaw, aby dopuszczać mniej intensywne działanie reguły nierozdzielania rodzeństwa przyrodniego.

Jednakże uwadze skarżącego uszedł fakt, że w realiach stanu faktycznego nie dochodzi do zerwania związku osobistego istniejący pomiędzy rodzeństwem poprzez ich oddzielenie od siebie, albowiem dzieci te nie wychowywały się razem. Po drugie, to dopiero obecnie wobec założenia przez jednego z rodziców nowej rodziny, w której urodziły się dzieci, dochodzi do nawiązywania relacji pomiędzy przyrodnym rodzeństwem. Po trzecie, zgodne z opinią biegłych to dla

dobra wspólnego małoletniego dziecka stron celowym jest aby bezpośrednią pieczę nad nim sprawowała matka. W tym zakresie należy jedynie przytoczyć trafne konkluzje Sądu I instancji, który stwierdził, że: „Z uwagi na to, że małoletni A. J. (2) od samego początku małżeństwa stron znajduje się pod bezpośrednią pieczę powódki, która w prawidłowy sposób wywiązuje się ze swoich obowiązków rodzicielskich i brak jest jakichkolwiek innych racjonalnych podstaw, aby zmienić tę sytuację, wykonywanie nad chłopcem władzy rodzicielskiej należało powierzyć powódce, ograniczając władzę rodzicielską pozwanego do współdecydowania w ważnych sprawach syna dotyczących jego wychowania, kierowania edukacją i opieką nad zdrowiem. Zdaniem Sądu za całkowicie nieuzasadnione należy uznać żądanie pozwanego powierzenia pozwanemu wykonywania władzy rodzicielskiej nad synem. W szczególności zdaniem Sądu w rozpoznawanej sprawie nie ma żadnych podstaw do pozbawienia powódki wykonywania pieczy nad osobą dziecka i powierzenie tej pieczy zgodnie z żądaniem pozwanego pozwanemu i jego partnerce. Z opinii psychologiczno - pedagogicznej jasno wynika, że dziecko jest uczuciowo związane z matką. Powierzenie dziecka pozwanemu oznaczało by pozbawienie dziecka na co dzień uczucia matki, które jest mu niezbędnie konieczne dla jego prawidłowego rozwoju. Żądanie pozwanego zmierza do tego by umożliwić sprawowanie pieczy nad dzieckiem stron jego partnerce, obcej dla dziecka kobiecie, która nawet nie deklaruje uczuć do syna stron i ma do jego matki zdecydowanie negatywne nastawienie. Uwzględnienie takiego żądania pozwanego należy uznać za całkowicie sprzeczne z dobrem jego syna.”

No i po czwarte, zgodnie z opinią biegłych nawiązywanie kontaktu syna stron z jego przyrodnim rodzeństwem, dla dobra małoletniego syna stron powinno przebiegać w formie pewnego procesu, czego się zdaje nie zauważać pozwany.

Takie również wnioski, wynikające z opinii RODK, legły u podstawą uregulowania kontaktów pozwanego z synem.

Tak więc apelacja pozwanego, kwestionująca orzeczenie Sądu I instancji w powyżej przedstawionym zakresie, jest bezzasadna.

Natomiast celowym było rozszerzenia tych kontaktów poprzez ustalenie, że pozwany będzie miał dodatkowo prawo do spędzenia z małoletnim synem stron każdego pierwszego tygodnia ferii zimowych bez obecności osób trzecich i w tej części apelacja pozwanego okazała się zasadna.

W tym miejscu należy zauważyć, że zmiana ta nie wynika z zakwestionowania oceny i rozstrzygnięcia Sądu I instancji, lecz wręcz przeciwnie, jest konsekwencją przyjęcia poglądu o konieczności zachowania pewnych proporcji w tempie i sposobie nawiązywania kontaktów syna stron z jego nową rodziną, co jak stwierdzili biegli jest nieuniknione. Tak więc na obecnym etapie, to jest po upływie 6 miesięcy od wydania zaskarżonego wyroku, celowym jest rozszerzenie ustalonych prawidłowo kontaktów w powyżej wskazany sposób. Za takim rozstrzygnięciem przemawia prawo ojca i dziecka do spędzenia wspólnie tygodnia ferii zimowych, ale bez obecności nowej rodziny pozwanego. Zresztą na taką formę kontaktów wyraziła też zgodę powódka.

Natomiast oddalenie dalej idącego wniosku pozwanego o prawo do ferii, czy też wakacji letnich, w obecności nowej rodziny pozwanego, nie oznacza zanegowania prawa do takich kontaktów ojca z dzieckiem już podczas wakacji w 2013 r. Jest to kwestią otwartą, natomiast obecnie podjęcie decyzji w tej kwestii jest przedwczesne.

Przechodząc do oceny zasadności apelacji pozwanego zmierzającej do obniżenia zasądzonych alimentów na małoletniego syna stron należy uznać, że dokonana przez Sąd I instancji ocena potrzeb małoletniego dziecka stron oraz możliwości zarobkowych i majątkowych jego rodziców, w tym nawet przy uwzględnieniu faktu powiększenia rodziny pozwanego, któremu urodziło się drugie dziecko w nowym związku, nie pozwala uznać tego żądania za uzasadnione.

Tak więc podsumowując, jedynie w niewielkim zakresie apelacja pozwanego okazała się zasadna. Oddalenie apelacji co do orzeczenia o winie stron, przesądziło o oddaleniu apelacji co do rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zawartych w pkt VI i VII zaskarżonego wyroku.

Dlatego też w zakresie w jakim apelacja okazała się bezzasadna Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt 1 sentencji na mocy art. 386 § 1 k.pc., natomiast w tej części w jakiej okazała się bezzasadna orzekł jak w pkt 2 sentencji na mocy art. 385 k.p.c.

Wobec faktu, że co do zasady apelacja pozwanego została oddalona, o kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono jak w pkt 3 sentencji na mocy art. 100 k.p.c. zdanie drugie, zgodnie z którym Sąd może jednak włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, jeżeli jej przeciwnik uległ tylko co do nieznaczącej części swego żądania. Natomiast co do wysokości orzeczono zgodnie z ze stawkami określonymi w § 2 ust 1 i 2, § 7 pkt 1 oraz § 13 ust 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002 r., nr 163 poz. 1348).